ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 45 (754).
Cana 10 ct.
VILNIA, 7.VI.1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Paśla Kalvaryi

(Zaciemki i ŭražańni)

Biełaruskija pilihrymki ŭ Kalvaryju pad Vilniaj—heta ŭžo tradycyja. Kali prychodzie pačatak leta, kožny biełarus ab Kalvaryi pamiataje i da jaje rychtujecca. Hetak było i sioleta. I treba pryznać, što ŭsio było należna pryhatavana i pradbačana.

Pilihrymku papiaredziła nabaženstva ŭ kaściele św. Mikałaja. Paśla hetaha pilihrymka, strojna vystraiŭšysia, vyjšła ŭ Kalvaryju. Była ranica 2.VI. Pahoda stajała soniečnaja. Narodu mnoha. Biełaruskaja relihijnaja pieśnia sładna hrymieła pa vulicach Vilni.

Chto-ž išoŭ za pracesijaj? Biełaruskija sialanie, studenty, rabotniki, intelihienty. A što najcikaviej, što ŭ henaj pracesii-pilihrymcy išli vobak siabie i biełarusy kataliki i pravasłaŭnyja. Heta była pakazalnaja i cikavaja lekcyja, jak biełarusy, da jakich štoraz mienš dasiahaje „polskaja“ i „ruskaja“ viera, a jakija atrasajučysia hetak ad henaha palityčnaha nalotu ŭ svajej relihii, u brackim pačućci i ščyraj chryścijanskaj lubovi, supolna malilisia i pahłyblali svajo žyćcio relihijnaje i nacyjanalnaje, nie nakidajučy adny adnym ani roźnicaŭ dohmatyčnych, ani abradavych. Kožny biełarus — ci katalik ci pravasłaŭny — hladzieŭ i dumaŭ: jak-ža mała nas što dziele, a jak mnoha taho, što łuča!

Jak-ža trudna heta ŭsio zrazumieć tym, što na biełaruskaje relihijnaje žyćcio hladziać vačyma nia relihii, ale polskaha ci rasiejskaha nacyjanalizmu.

Prybyŭšy ŭ Kalvaryju, biełaruskaja pilihrymka pavialičyłasia jašče bolš. A heta dziela taho, što tam mnoha da jaje jašče dałučałasia asob. Usich prysutnych u pilihrymcy było najmienš asob 300. Nastroj pilihrymki pavažny, malitaŭny. Biełaruskaja pieśnia hrymieła pa bary kalvaryjskim dziŭna mahutna i strojna.

Zakančeńnie abchodu Kryžovych Darohaŭ adbyłosia, jak zaŭsiody, u kalvaryjskim kaściele. Biełaruski śpieŭ tut dajšoŭ da najvyšejšaha punktu svajej krasy i siły.

Urešcie tradycyjnaja supolnaja fatahrafija, spatkańni, tavaryskija hutarki i raźvitańnie: da pabačańnia ŭ budučym hodzie, tak-ža ŭ pieršuju niadzielu červienia!

Varočalisia biełarusy hrupkami z Kalvaryi i razvažali: jak chorasza i pamysna mało-b raźvivacca relihijnaje žyćcio biełarusaŭ, kali-b jano było narmalnym, kali-b my ŭ takoj Vilni mieli svoj kaścioł i svaju cerkvu, a tymčasam... **K. M.**

Premjer Litvy vyjechaŭ u Maskvu

5 h. m. staršynia Savietu Narodnych Kamisaraŭ SSSR Mołataŭ zaprasiŭ pryjechać u Maskvu premjera Litvy A. Merkysa. 6 h. m. premjer Merkys, u tavarystvie hien. Reklajtisa i dyrektara departamantu Ministerstva Zahraničnych Spraŭ dr. Mačiulisa, vyjechaŭ u Maskvu.

4 h. m. Mołataŭ pryjmaŭ litoŭskaha pasła ŭ Maskvie dr. Natkevičiusa; havaryli jany ab tym, jak chutka źlikvidavać litoŭska-savieckaje nieparazumieńnie.

Z žyćcia dyplomataŭ u Koŭnie

3 h. m. saviecki pasoł u Lićvie Pozdniakaŭ vyjechaŭ u službovych spravach u Maskvu.

U hety samy dzień ministr zahraničnych spraŭ Litvy Urbšys pryniaŭ anhlickaha pasła Prestona.

4 h. m. min. Urbšys pryniaŭ pasła Niamieččyny Zechlina, pasła Łatvii Seja i pasła Estonii Lappika.

Novaja faza vajny

Niemcy bambardavali Paryž

Amerykancy demanstrujuć suproć Niamieččyny i Italii. SSSR pieraściarahaje Italiju kab nia ŭciahvała ŭ vajnu Bałkany.

U paniadziełak 3-ha červienia zdaryŭsia fakt, jaki možna skazać pačynaje novy peryjad, novuju fazu ŭ sučasnaj vajnie. Faktam hetym jość bambardavańnie niemcami stalicy Francyi miesta Paryža. Dasiul, jak viedama, lotali niamieckija samaloty nad Paryžam i Londanam, a samaloty sajuźnikaŭ nad Berlinam, ale bombaŭ nia kidali. Tymčasam 3.VI vialikaja kolkaść niamieckich samalotaŭ skinuła na Paryž i jahonyja vakolicy bolš 1000 roznych bombaŭ, ad jakich 250 asob było zabitych i kala 700 ranienych. Aprača taho mnoha damoŭ źnistožana, a jamy pavybivanyja ŭ ziamli bombami prymusili ŭstrymać dastavu hazu, elektryčnaści i vady. Francuzy kažuć, što bomby byli kinuty pieravažna ŭ tych miascoch, dzie niama nijakich vajennych ani pramysłovych punktaŭ. Miž inšym, adna bomba trapiła ŭ dom, u jakim adbyvałasia śniedanie, ładžanaje ministram francuskaha latunstva i dzie byŭ prysutny amerykanski ambasadar Bullitt. Hości pačuŭšy alarm ab nalocie čužych samalotaŭ vyjšli na balkon pahladzieć na ich, nia vieručy, što niemcy buduć bambardavać miesta, adnak pamylilisia, bo jak raz u hety mament na heny dom i kała jaho ŭpała adna bombaŭ i značna jaho paškodziła.

Što havorać i jak adkažuć francuzy?

Francuzy kažuć, što bambardavańnie Paryža było adnoj z najvialikšych niamieckich atakaŭ, jakoje mieła na mecie złamać stojkaść francuskaha žaŭniera i vyklikać paniku siarod cyvilnaha nasielnictva. Niamieckija samaloty lotali vielmi vysaka i zmahacca z imi było ciažka, ale ŭsio-ž francuzy źbili ich 25 štuk. Hazety pišuć, što francuski štab pryhataŭlaje ŭ tajnicy adkaz na niamiecki nalot na Paryž, jaki budzie niespadziekaj dla Berlina. I užo francuzy zbambardavali niamieckija miesty Manachijum, Frankfurt nad Manem i vokruh Rury. Žychary Paryža damahajucca, kab francuskija samaloty zbambardavali Berlin. Niemcy-ža kažuć—daroh da Berlina i Paryža adkrytyja...

Recha ŭ Amerycy

Bambardavańnie Paryža vyklikała, byccam, vialikaje abureńnie ŭ Amerycy. U mnohich miestach, jak padaje „XX Amžius“, adbyvalisia prociŭniamieckija i prociŭitaljanskija demanstracyi. U presie-ž pajavilisia navat artykuły z zahałoŭkami „Kaniec neŭtralnaści“ i im padobnyja. B. kamandzier ekspedycyjnaha amerykanskaha korpusu ŭ časie suśvietnaj vajny ŭ 1918 h. hien. Orien padaŭ prezydentu Rooseveltu prajekt nieadkładnaj vysyłki ŭ Eŭropu 2000 samalotaŭ z należnaj kolkaściu latunoŭ. Jak prezydent Roosevelt adniośsia da hetaha prajektu — nia viedama.

Telefoničnaja hutarka Roosevelt—Bullitt

Ministerstva zahr. spraŭ Złuč. Štataŭ Paŭnč. Ameryki paviedamiła presu, što 3.VI prezydent Roosevelt mieŭ telefoničnuju hutarku z ambasadaram Złuč. Štataŭ u Paryžy Bullitam. U Vašyngtonie adbyvajucca ŭś ciaž narady prezydenta Roosevelta z ministrami i vajennaj radaj 5 h. m. byccam Roosevelt mieŭ vielmi vialikuju telefoničnuju hutarku z Reynaud'am i Churchillem.

Italija kancentruje vojska na hranicy Francyi

Prezydent Roosevelt, byccam, jašče raz pieraściarahaŭ Mussoliniha, kab jon nia ŭmiešvaŭsia ŭ vajnu. Tymčasam italjanskaje vojska kancentrujecca na francuskaj hranicy, a nasielnictva Italii ŭściaž damahajecca ad Francyi Korsyki, Tunisu, Marokka, Džibutti, a ad Anhlii Suezu i Gibrałtaru

Hołas Savietaŭ

SSSR, pavodle francuskich viestak, pieraciaroh Italiju, kab jana nie ŭciahvała bałkanskich krajoŭ u vajnu.

—o—

Ahułam bambardavańnie Paryža vyklikała ŭsiudy vialikaje ŭražańnie. Ci jano zapužaje francuzaŭ, ci zavastryć sposaby zmahańnia, abo ci pryčynicca da jašče bolšaha razharu—rasšyreńnia vajny i na inšyja, dasiul neŭtralnyja, dziaržavy, chutka pabačym. *Rep.*

Litoŭskaja emihracyja ŭ Amerycy

(pavodle dakładu rektara praf. M. Biržyški).

Pačatki litoŭskaj emihracyi siahajuć XVII stah. Vyklikana jana była tady relihijnymi zruchami i kiravałasia ŭ Kurlandyju. Hetyja ŭciekačy paźniej pierajaždžajuć u Novuju Gvineju, skul Anhielcy pieravoziać ich u Paŭnočnuju Ameryku. Hetyja emihranty ŭ Amerycy, adrezanyja ad baćkaŭščyny, z časam ščeźli, nie pakidajučy vyraźniejšych śladoŭ.

Masavy emihrancki ruch ličvinoŭ zaisnavaŭ u XIX stahodździ, pa skasavańni panščyny. Razrastajecca-ž emihrancki ruch asabliva ŭ 70 i 80 hadoch XIX st. Adny vyjaždžajuć u Ameryku, atrymaŭšy dobryja viestki ad svajakoŭ, inšyja-ž uchilajučysia ad ciažkoj 25 hadovaj vajskovaj pavinnaści. Dalej uciakali ŭ Ameryku ŭsie palityčna padazronyja, a za imi i kryminalisty, avanturniki.

Spačatku litoŭskaja emihracyja ŭ Amerycy žyła samapasam. Pracu nad emihracyjaj, u parazumleńni z duchavienstvam, pieršy pačynaje dr. Šliupas, starajučysia zbudzić śpiačyja masy emihrantaŭ da nacyjanalnaha žyćcia, addzialić litoŭskich emihrantaŭ ad polskich. Litoŭskaje duchavienstva vydzialaje litoŭskija parachvii ad polskich. Praces hety adbyvajecca da 90 hadoŭ XIX stahodździa. Pa 1890 h. emihracyjnaje žyćcio ličvinoŭ płyvie ŭžo ŭ svaim napramku, vyrablajučy svaje specyfičnyja prykmiety. Litoŭskaja emihracyja zarhanizavała 150 svaich parachvijaŭ, dzie pracuje kala 200 ksiandzoŭ. Suśvietnaja vajna spyniaje emihracyju ŭ Ameryku. Pa vajnie hety ruch słabnie, a ŭ 1924 h. Ameryka vyznačyła dla kožnaj dziaržavy kantynhient emihrantaŭ (vielmi abmiažovany), jaki moža pryniać.

Hetak vyhladaje histaryčny bok razhladanaj prablemy. Jaki-ž siahońnia lik litoŭskaje emihracyi ŭ Amerycy? Dać dakładny adkaz na heta pytańnie vielmi trudna — kaža praf. M. Biržyška. Spačatku ŭsich pryjaždžajučych z carskaje Rasiei ŭvažali za jejnych hramadzian i nie pravodzili dalejšaha razroźnivańnia. Šmat musiła papracavać litoŭskaja publicystyka i dziejačy, kab pry śpisach ludziej, jakija ŭ Amerycy adbyvajucca što 10 hod, vydzielić litoŭskuju narodnaść. Ahulny śpis u 1910 h. padaje 200 tys. ličvinoŭ, śpis 1920 h.—320 tys., z 1930 h. 430 tys. Treba spadziavacca, što śpis 1940 h., kaža dakładčyk, pryniasie ličbu 550 tys. Litoŭskija amerykanskija dziejačy ćvierdziać, što ličvinoŭ u Amerycy budzie 1 miljon. Bolš umiarkavanyja, ja kich reprezentuje i M. Biržyška, hetu ličbu źmianšajuć da 700—800 tys.

Vyjaždžała ŭ Ameryku pieravažna moładź. Miž joj mały pracent byŭ intelihiencyi. Straty dla kraju, źviazanyja z vyjezdam emihrantaŭ, siahajuć 1 miljarda dolaraŭ. Časć hetaj straty varočajecca, ale dachod z raschodam jašče zbilansavać nia možna Emihranty raskinieny pa ŭsiej Amerycy. Bolšyja skupiščy znachodzim kala N. Yorku, Bostonu, Vašyngtonu, Filadelfii, Baltimore, Chicago. Pracujuć ličviny pry budovie čyhunak, u kapalniach, zajmajucca ramiasłom i h. d.

Parachvii ŭ žyćci emihrantaŭ, jak arhanizacyjnyja kamorki, adyjhryvajuć vielmi važnuju rol. Isnujuć śvieckija arhanizacyi liberałaŭ, sacyjalistaŭ i „Sajuz Katal". Kožnaja z ich maje mienš-bolš pa 20 tys. siabroŭ. Kala hetych hurtujucca ŭsie inšyja arhanizacyi („Huzary Vial. Kn. Litoŭskaha", Kudirki, Daukantasa i h. d.). Usie arhanizacyi hurtujuć kala 200 tys. emihrantaŭ. Amerykanskija emihranty vydajuć 30 časapisaŭ, u hetym liku 5 štodzieńnikaŭ. Kožny palityčny napramak maje svoj presavy orhan. Adbyvajecca praca ŭ halinie kulturna-mastackaj. M. Piatrauskas (brat słaŭnaha śpiavaka) arhanizuje lit. kanservatoryju, zakładaje chory. Kožnaja lit. parachvija maje svoj chor, časta na vysokim uzroŭni mastackim. Moładź arhanizujecca ŭ spartovyja kluby. Sport słužyć tut narodnaj prapahandzie (Šarkis—bokser-ličvin). Ksiondz Žebris zakładaje „Vajskovy Sajuz" i piša dla jaho pieršy rehulamin palitoŭsku. Emihracyja vostra sočyć za žyćciom u krai i finansuje ŭsie pačynańni ŭ Lićvie, vydaviectva, škołnictva, budaŭnictva. Emihracyja ŭ paru adradžeńnia praviała kolosalnuju rabotu na amerykanskim hruncie, aktyvizujučy na mižnarodnym hruncie litoŭskaje pytańnie. Z mamentam paŭstańnia niezaležnaj litoŭskaj respubliki, emihracyja zyjšła na druhi plan, ale i dalej nie pierastała interesavacca žyćciom kraju i jaje stalicaj — Vilniaj.

Dziejnaść litoŭskich emihrantaŭ moža być, sapraŭdy, dobrym prykładam dla biełaruskaje emihracyi, jakaja pavinna staracca adyjhryvać u biełaruskim adradženskim ruchu bolšuju rol, čym dahetul.

A. Ćv.—ski

BIEŁARUSKI CENTR U LIĆVIE

ŭ niadzielu 9-ha červienia sioleta ŭ zali Biełaruskaj Dziarž. Prohimnazii Daminikanskaja 3-5 (uchod z panadvorka) ładzić čarhovy „N i a d z i e l n i k"

z nastupnaj prahramaj:

1. REFERAT DR. J. MALECKAHA NA TEMU: **„Suchoty i baraćba z imi"**
2. REFERAT M. DZIAMIDAVA NA TEMU: **„Biełaruskaje žyćcio ŭ Łatvii"**
3. DEKLAMACYI TVORAŬ BIEŁAR. PAETAŬ.

Pačatak a hadz. 18-aj. Uchod volny i biaspłatny

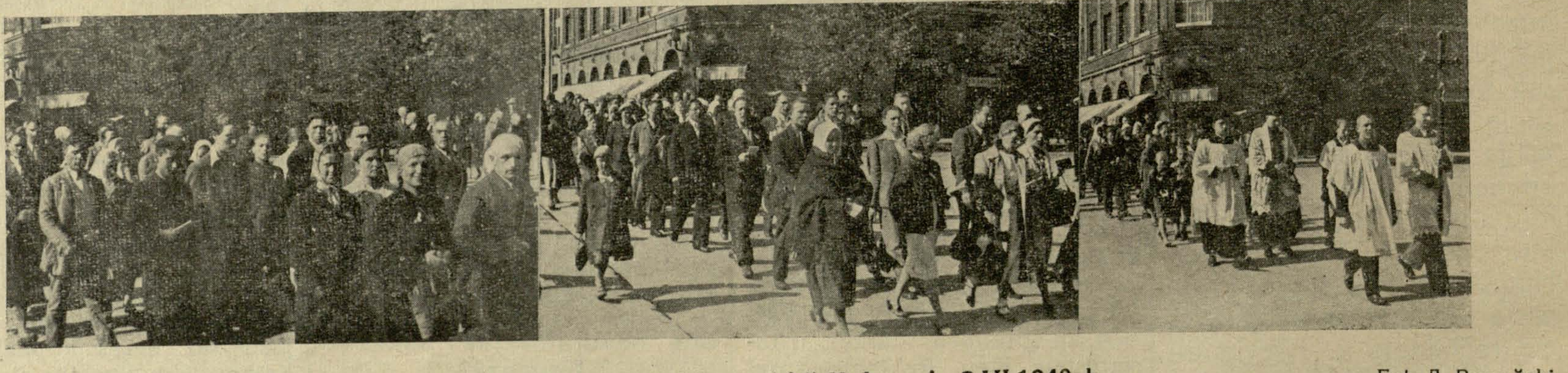

Žnimki z Biełaruskaje Pilihrymki ŭ Kalvaryju 2.VI.1940 h. Fot. A. Brazoŭski.

Ad. Stankievič

Na Śviata Matki 4)

(Uvahi ab dastojnaści i značeńni matki)

5. Kančatkavyja ŭvahi

Uspomniŭ ja, što siamja, dušoj jakoj jość matka, heta narod u zarodku. Tak, biełaruskaja matka navat niaśviedama nosie ŭ dušy svajej biełaruskija nacyjanalnyja idealy Biełaruskuju, takim čynam, matku možna ŭpadobnić da ŭsiaho narodu, da Biełarusi. Hetak i robie naš vialiki Jakub Kołas. U vieršy „Niaščasnaja maci" — heta Biełaruś, dzieci jakoj adraklisia i pakinuli, sami prystaŭšy da čužych. Chodzie jana, jak mara, chodzie hałosiačy pa zdradnych svaich dzietkach:

Abchodzie mahiły, na prykład sadzicca,
I sioły vartuje jana,
Pa rodnamu kraju snuje i cianicca,
Zaŭsiody panura, adna...

I ludzi havorać, što časta čuvali
A poŭnačy płač na paloch,
I časta kabietu adnu sustrakali,
Harotnuju, usiu ŭ ryzmanoch.

I čułaje vucha toj płač ułaviła,
Oj, dzietańki, płača jana:
Ci-ž ja zatym vas na śviet paradziła,
Kab viek astavałaś adna?

Kab kryŭdzili ludzi i žyć nie davali?
Za što-ž vy zraklisia mianie?
Za što-ž vy matulu žyvoj pachavali?
Tak płača usio zdań ŭ cišynie.

Tak, Biełaruś — heta maci, pakinutaja vyrodnymi jaje dzierćmi. Hetuju dumku daje nam paznać Kołas praz biełaruskuju matku. Hetuju dumku-praŭdu snuje dalej i jašče hłybiej vyražaje Paŭluk Trus, jaki ŭ vieršy „Nie zašpi, — pabudzi mianie rana..." ŭspaminaje śvietły vobraz matki, a tak-ža matčyny ślozy i kaža:

Nie zašpi, —
Pabudzi mianie rana,
O! .. maja
Darahaja matula!..
Dzie darohi
Biahuć za kurhanam,
Pojdziem zielle
Žbirać my na Jana...

Pabudzi,
Jak budziła ŭ malenstvie,

Novačasnaje aružža ŭ sučasnaj vajnie

Jašče pierad sučacnaj vajnoj u presie pajaŭlalisia časta roznyja viestki ab vynachadach novaha aružža, ci to ŭ formie novych trujučych hazaŭ, ci to ŭ formie roznych „pramieńniaŭ śmierci," tankaŭ, harmataŭ i h.d. Ciapier, kali vajna haryć poŭnym połymiem, viestki ab roznych novych aružžach jašče bolš pavialičylisia. Asabliva-ž hetych viestak razmnožyłasia paśla zajavy pradstaŭnika niamieckaje armii 26.V. dla zahraničnych žurnalistaŭ u Berlinie, što Niamieččyna ŭ atacy na Anhliju budzie karystacca niejkim novym aružžam, pry pomačy jakoha zaraz-ža asiahnie pieramohu.

Novaje aružža byccam nia budzie ani trujučym hazam, ani samalotam. Voś-ža ŭsie starajucca adhadać, što heta budzie za aružža. I tak, u savieckaj presie, na asnovie pahladaŭ savieckich vajennych znatakoŭ, pajavilisia viestki, što novym tajomnym niamieckim aružžam źjaŭlajucca nievialikija niamieckija karabli, jakija, pływučy moram, stvarajuć kala siabie chvalu, jakaja baronić ich nia tolki ad harmatnich strełaŭ, ale i ad tarpedaŭ. Jošć byccam tak-ža ŭ niemcaŭ rybackija karabielčyki, pakrytyja niazvyčajna mocnym pancyram, z silnymi motarami, jakija mohuć kudy chutčej płyści za najlepšyja vajennyja karabli. Apača taho hazety pišuć, što niemcy majuć vialikuju kolkaść novych tankaŭ — amfibie, što mohuć płyści moram, jak karabli, i što pry pomačy ich niemcy zaatakujuć Anhliju z usich bakoŭ. U atacy na Anhliju majuć byccam brać udzieł vialikija pancyrnyja pavietranyja ciahniki. Ciahnik taki budzie składacca iz specyjalnaha samalotu, da jakoha budzie pryviazana na doŭhich specyjalnych viaroŭkach niekalka h. zv. „lotaŭ"—małych biezmatornych samalotaŭ, u jakich budzie lacieć pa 8—10 dobra ŭzbrojenych žaŭnieraŭ, katoryja ŭ adpaviedny mament mohuć adčapicca ad samalotu, apuścicca na ziamlu i dzieić.

Byli ŭžo ŭ hazetach viestki, što niemcy niadaŭna kala kanału La Manche kidali z samalotaŭ niejkija niaviedamyja bomby, jakija tak strašna šumieli i razryvalisia, što žaŭniery, bačačy i čujučy heta, dastavali nervovaha rasstroju, usio kidali i ŭciakali, nia mohučy dalej vajavać. Iznoŭ-ža kala krepaści Liege byccam byli kidanyja z niamieckich samalotaŭ haznyja bomby, što abiassilali i abiazvolvali sajuźnickich žaŭnieraŭ da taho, što jany paddavalisia. Ciapier pajavilisia viestki, što ŭ Paŭnočnaj Francyi niemcy puścili tanki, jakija stralajuć strujami ahnia i ŭsio nistožać.

Nadoviačy-ž byccam pačali ŭžyvać novaha aružža sajuźniki (anhlijcy i francuzy). Aružžam hetym źjaŭlajucca samaloty biaz latunoŭ. Jany ŭ časie specyjalnych lotaŭ bambardujuć niapryjacielskija miesty i pazycyi. Kirujucca hetyja samaloty pry pomačy radyjovych chvalaŭ. Adzin taki samalot niemcam udałosia byccam źbić na belhicka-niamieckaj hranicy i ciapier niemcy starajucca paznać kanstrukcyju henaha samalotu.

Postup techniki ciapier, biazumoŭna, vialiki, kolki adnak uva ŭsich vyšej padanych viestkach praŭdy, sudzić nie biaremsia. Adno treba skazać, što ŭ hetym jošć mnoha prapahandy, dy što ŭ stracha vočy vialikija. Toj, što adstupaje i ŭciakaje, na svajo apraŭdańnie moža havaryć roznyja niabylicy. I takim čynam paŭstajuć časta fantastyčnyja kazki. Apača taho treba viedać, što jošć hazety, što žyvuć z roznych sensacyjaŭ, jakija niaraz sami vydumvajuć.

Rp.

VAJNA I LEKARSKIJA ZIOŁKI

Vajna raniej, a tym bolš u našyja časy, była i jošć strašnaj nia tolki dla tych, što na froncie, dla žaŭnieraŭ, ale taksama i dla cyvilnaha nasielnictva. Vajna strašnaja nia tolki tym, što ŭ časie jaje zabivajuć ludziej, ale taksama i tym, što jana niasie źnistažeńnie, za jakim idzie hoład i chvaroba. Paśla kožnaje badaj vajny prachodzili epidemičnyja chvaroby, a śmierć mieła zaŭsiody dobraje žnivo, bo ludzi, prosta, nia mieli mahčymaściaŭ abarony. U baraćbie z chvarobami nie chapała nia tolki lekaraŭ, ale i lakarstvaŭ, jakija zužyvalisia pry lekach ranienych i chvorych žaŭnieraŭ. Tak było, miž inšym, u časie pieršaje suśvietnaje vajny, kali ŭžo ŭ kancy 1915 h. nie chapała lakarstvaŭ i kali ŭ Niamieččynie, Anhlii, Aŭstryi, Francyi i Rasiei byŭ kinuty klič da pavarotu da lekaŭ lekarskimi ziołkami. Klič hety paśla pašyryŭsia na Italiju, Złučanyja Štaty Paŭnočnaj Ameryki i inšyja krai.

U heny čas lačeńnie lekarskimi ziołkami było ŭvažanym niečym nadta mocna ŭstarełym, ci, jak papularna havaryli, „babskim lekam", choć u lačeńni chvarob, amal až da pałaviny XIX stahodździa, karystalisia ludzi pieravažna raślinnymi lekami. Šyroka-ž viedamaja siańnia aśpiryna i inšyja leki, vytvaranyja chemičnym sposabam, viedamy i ŭžyvajucca ŭ lačeńni nia tak daŭno. Ale voś suśvietnaja vajna da peŭnaj miery zrabiła revalucyju i ŭ lačeńni. Klič źbirańnia lekarskich ziołak i lačeńnia imi roznych chvarob pryniaŭ charaktar zusim kulturny i navukovy. Lekary pačali lekarskim ziołkam pryznavać što raz bolšaje značeńnie, a farmaceŭty pačali rabić što raz bolš roznych lakarstvaŭ z roznych raślinaŭ, z roznych ziołak.

Takim čynam paŭstała šyrokaja akcyja źbirańnia, a navat i hadoŭli lekarskich ziołak. Akcyja heta viadziecca na ŭsim śviecie, achapiła jana i naš kraj, dzie, treba pryznać, na vioscy jašče nia vyjšli z mody staryja, i časta škodnyja, „babskija" lačeńni ziołkami. Jasna, što henych babskich lačeńniaŭ nia možna brać za adno z novačasnymi fachovymi lekarskimi lačeńniami ziołkami, jakija dajuć časta vielmi dobryja vyniki.

U Vilenščynie raście roznych lekarskich ziołak vielmi mnoha. Nasielnictva znaje niekatoryja henyja ziołki, źbiraje ich, sušyć, ale nie prydaje adnak im bolšaha značeńnia. Tymčasam heta moža być pavažnym dachodnym žarałom, asabliva ciapier, kali zapasy šmat jakich lakarstvaŭ, z pryčyny vajny, zusim małyja. Biazumoŭna, dziela sarhanizavańnia naležnaje akcyi źbirańnia lekarskich ziołak treba było-b sarhanizavać adpaviednyja kursy, a dziela naładžańnia handlu, treba naviazać kantakt z zahranicaj, dzie napeŭna znajdziecca mnoha achvotnych kupcoŭ na našyja ziołki, jakich my nie dacenivajem, a jakija ŭ nas marnujucca i za jakija možna atrymać dobryja hrošy.

Vidać, adnak, što ŭžo ŭ hetym kirunku nieśta robicca, bo voś viedamaja litoŭskaja supałka „Sodyba" (Koŭna, Daukanto g-vė 7) prystupiła da arhanizacyi punktaŭ zboru i skupu lekarskich ziołak. U Vilenščynie sarhanizavana ŭžo 5 punktaŭ: u Vilni (Lietuvos Tarybos g-vė 17, b. Senatorskaja), u N. Śviancianach (Kalvelis, Kareivių g-ve), u Dukštach (aptekar Jarmałoŭski), u Padbrodździ i Alkienikach. U hetych punktach možna atrymać i infarmacyi ŭ spravie zboru lekarskich ziołak.

Zb.

Бацькі Беларусы!

Запісы дзяцей у пачаткавыя школы ў Вільні прадоўжаны да 8 чэрвеня.

Вось-жа прыпамінаем, што, згодна з загадам уладаў, усе дзеці ў Вільні ад 7 да 14 год трэба запісаць да 8-га чэрвеня сёлета ў школы. Беларускія дзеці павінны быць запісаны ў беларускую пачаткавую школу № 55 — Вільня, Дамініканская вуліца 3/5 (уход з панадворка). Запісы адбываюцца кожны дзень у канцылярыі школы ад гадзіны 8 да 14.

Хто яшчэ дасюль сваіх дзяцей у беларускую школу не запісаў, няхай гэта зробіць неадкладна!

Kali kryłasia
Pole tumanam...
Nad abliččam maim
Dy zaspanym,
Ty snavała
Da sonca
Oj, rana —
Pražu snoŭ
Załatoha malenstva.

I schilałosia
Ŭviečary niškam,
Jak u łužie
Viarba nad krynicaj...
Voču ŭ śnie
Pačynali žurycca,
Cicha kapali
Ślozy bruśnicy...
Ty stajała
I płakała niškam.

I paznaŭ ja
Žyćciovuju tajnu, —
Dźvie ślazy,
Jak upali na hrudzi...
. . . .
Heta z matkaju
Płakali ludzi;
Ślozy kamień
Kryšyli u brudzie,
Kałychali
Žyćciovuju tajnu.

Tak, u ślazie biełaruskaj matki tajnica trahiedyi biełaruskaha narodu. Jak darahija musiać być nam hetyja ślozy!

Ślozy matčyny, jak symbal biezhraničnaj dabraty i lubovi da svaich dziaciej, varočajuć hetych dziaciej na ŭłońnie Maci-Narodu. Prakonvaje nas ab hetym tojža Trus u vieršy „Z studenckaha dzieńnika", u jakim jon, raźvitaŭšysia z umirajučaj svajej matkaj, kaža:

I pašoŭ ja ŭ śviet,
Ŭ ahniaśvietny praściah, —
Ŭ załatyja prastory pradvieśnia,
Kab dušoju hareć
Ŭ burnym mory žyćcia,
Biełarusi daryć svaje pieśni!..

*

Tak, biełaruskaj matcy, sumlenna spaŭniajučaj vysokija, śvietłyja i razam tak ciažkija svaje matčynyja abaviazki, a tak-ža biełaruskaj matcy, sumlenna spaŭniajučaj svaje abaviazki nacyjanalnyja — česć i slava...

(*Kaniec*).

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Niemcy akančalna źlikvidavali front u Paŭnočnaj Francyi, zaniali Dunkierku, Calais i poŭnaściu zaŭładali ŭźbiarežžam kanału La Manche da m. Abbeville. Da dnia 4 h. m. zakončyli jany pieršy svoj etap vajny na Zachadzie. Da hetaha času, jak padaje niamiecki štab, raźbili jany 75—80 dyvizijaŭ i zabrali ŭ pałon paŭtara miljonaŭ žaŭnieraŭ francuskich, anhlickich, belhickich i halandzkich (kala Dunkierki było ŭziata ŭ pałon 40,000 žaŭnieraŭ z 3 francuskimi hienerałami), a taksama vializarnuju kolkaść samachodaŭ, tankaŭ i amunicyi. Niamieckaje latunstva ad 10.V da 3.VI źbiła 1843 niapryjacielskich samalotaŭ i kala 1600 samalotaŭ źnistožyła na ziamli. Niamieckija samaloty zatapili 73 roznyja karabli i 3 padvodnyja łodki i 176 roznych karabloŭ paškodzili. Ad 10.V. da 1.VI u baraćbie zabita 10,252 niamieckich aficeraŭ, padaficeraŭ i žaŭnieraŭ i 8,463 žaŭnieraŭ zahinuła biaz vjestak. 42,523 aficeraŭ, padaficeraŭ i žaŭnieraŭ było raniena. Niamieckich samalotaŭ za heny čas zhinuła 432. Morski niamiecki flot strataŭ nijakich nia mieŭ. Končyŭšy pieršy etap vajny na Zachadzie bliskavičnaj pieramohaj, Hitler zahadaŭ uva ŭsiej Niamieččynie vyviesić na praciahu 8 dzion štandary i ŭ praciahu 3 dzion bić u zvany na češć niamieckich žaŭnieraŭ. Ranicaj-ža 5 h. m. **niamieckaja armija pačała novuju ataku na francuskim froncie, daŭžynioju 200 klm., ad kanału La Manche da Montmedy. U druhim hetym etapie niemcy majuć namier zabrać Paryž i Londan.** Trecim etapam budzie mir i ŭstanaŭleńnie paradku ŭ novaj Eŭropie.

Kampanii Hitleru datrymlivaje Mussolini. Jon uściaž tryvožyć sajuźnikaŭ i byccam akančalna **pastanaviŭ vystupić pa staranie Niamieččyny,** tolki niaviedamaj jošć dakładnaja data, kali heta nastupić. **Italija vystupić suproć Francyi i byccam nia budzie čapać Bałkanaŭ, dzie maje svaje plany SSSR,** jaki asabliva zacikaviŭsia Juhasłavijaj. Viedama-ž, što tryvohaj na Bałkanach byli naciahnutyja adnosiny miž Italijaj i Juhasłavijaj. Voś ža ŭžo adbyvajucca **italjanska - juhasłavianskija pierahavory. Tureččyna-ž i Hrecyja astanucca** byccam **neŭtralnymi. Rumynija-ž chilicca ŭ bok Niamieččyny i SSSR. Madziarščyna naviazvaje haspadarčyja znosiny tak-ža z Savietami.** Na Bałkanach adčuvajecca adpružańnie. Ci abminie adnak vajennaja bura Bałkany, kali ŭ vajnu ŭmiašajecca Italija, heta vialikaje pytańnie.

Francyja i Anhlija starajucca dać niemcam adpor i vierać, što **Ameryka nie pazvolić biez jaje źmianić kartu Eŭropy.** Charakternym tak-ža jošć, što **Anhlija i Francyja naznačyła novych svaich ambasadaraŭ u SSSR.** Da hetaha pryviazvajuć niekatoryja vialikaje značeńnie. Premjer Churchil u svajej pramovie 4 h. m. skazaŭ, što pieravoz sajuźnickaha vojska ŭ Anhliju z Paŭnočnaj Francyi byŭ sarhanizavany sprytna i ŭmieła, pryznaŭ adnak, što adstupleńnia hetaha nia možna nazvać tryumfam. U Belhii i Francyi zabita anhlijcaŭ i raniena 30 tysiač asob. Apračа taho źnistožana i pakiniena tam kala 1000 tankaŭ, harmotaŭ i roznych samachodaŭ. Havoračy ab apošniaj atacy niemcaŭ na Zachadzie i ichnich pieramohach, Churchil skazaŭ, što Francyja i Anhlija rašyli zmahacca da kanca, a nikoli nie paddaducca.

Rep.

Padziaka

Hetym ščyra dziakuju Vysakapavažanamu Ks. Adamu Stankieviču za adpraŭlenyja im św. Imšy za supakoj dušy maje pamioršaje dački.

A. Łukašević

6.VI.1940.

ACHVIARY

Na Biełaruski Nac. Fond:

M. Jančukovič 5 litaŭ, č. Najdziuk 1 l, A. Kałodka 1 l.

VOKAM PA ŚVIECIE

Bolš miljona asob zhinuła, pavodle savieckich padličeńniaŭ, u časie 20-cidzionnych zmahańniaŭ u Belhii i Paŭnočnaj Francyi.

U Italii ad 1 h. m. nia možna jeździć pryvatnymi samachodami.

Zołata z Anhlii i Francyi ŭściaž płyvie ŭ Ameryku. Tolki za dva dni prybyło u Niu-York zołata z Anhlii i Francyi na sumu 500 miljonaŭ dolaraŭ.

600 miljonaŭ frankaŭ u zołacie kaštuje što-dzień sučasnaja vajna.

Bomby na Švajcaryju skinuli nie paznanyja dasiul samaloty. Niemcy padajuć, što 5 h. m. miž niamieckimi i švajcarskimi samalotami nastupiła sutyčka, u časie jakoj źbity byli adzin samalot niamiecki i 4 švajcarskich.

Rumynija źmienić aryjentacyju svaje zahraničnaje palityki —tak prynamsi ćvierdzić niamieckaja presa, paśla adstaŭki ministra Gafencu. Novy ministr zahr. spraŭ Rumynii Gigurt byŭ u svaim časie ministram u uradzie Gogi, katory pravodziŭ nacyjanalistyčny palityčny kurs i varoža adnosiŭsia da Anhlii i Francyi. U Berlinie ŭvažajuć, što novy ministr zahr. spr. Rumynii jošć pryjacielam Niamieččyny i budzie imknucca da naviazańnia dobrych rumynska-niamieckich adnosinaŭ.

Zamiest samachodaŭ buduć rabić samaloty amerykanskija fabryki samachodaŭ Forda, Chryslera, Studebakera i Pakarda. Da źmieny hetaje zaklikaŭ ich urad Zł. Štataŭ Pnč. Ameryki, jon tak-ža zaklikaŭ firmu „General Motors" rasšyryć fabryku motaraŭ.

„Nelson," pavodle anhlickich viestak, nie patanuŭ. Viestka-ž ab jahonym zatapleńni była z niamieckich žarołaŭ.

Ab łatvijska-savieckich adnosinach skazaŭ hetymi dniami pramovu ministr zahraničnych spraŭ Łatvii Munters, katory miž inšym zajaviŭ, što łatvijskaja palityka i dziejnaść zaležyć ad niekatorych abstavinaŭ u adnosinach z zahranicaj. Najvažniejšym u hetym jošć palityka ŭtrymańnia miru, jakuju viadzie SSSR i z jakim Łatvija padpisała dahavor ab uzajemnaj pomačy. Adnačasna treba adznačyć, što hałoŭny kamandzier łatvijskaj armii hien. Bierkis budučy 2 h. m. u Maskvie adviedaŭ hałoŭnaha kamandziera savieckaj armii Timošenku i staršyniu Rady Narod. Kamisaraŭ Mołatava.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Handal na rynkach spažyvieckimi tavarami, pavodle zahadu ŭładaŭ, moža adbyvacca tolki da 11-taj hadziny, inšymi-ž tavarami da hadziny 12-taj. Paśla hadziny 12-taj usialaki handal na rynku zabaronieny.

Kuplać hryby i vyvozić ich zahranicu ŭ Vilenščynie, a tak-ža i ŭ inšych akruhach Litvy budzie supałka „Sodyba", jakaja arhanizuje ŭžo adpaviednyja punkty.

Biespasiaredniaje paštovaje pałučeńnie Litvy z SSSR adkryta 1-ha červienia na linii Vilnia-Hudahaj-Miensk. Dasiul pošta ŭ SSSR išła praz Ryhu.

Zachoŭvać 8-hadzinny dzień pracy vydaŭ zahad Inspektar Pracy. Asabliva źviernuta ŭvaha, kab praca rabotnika bolš nie tryvała jak 8 hadzin u pramysłovych pradpryjemstvach. U pradpryjemstvch handlovych abaviazvaje pracaŭnikoŭ 10-hadzinny dzień pracy.

Sud nad siabrami polskaje nielehalnaje arhanizacyi „Obóz Polski Walczącej" (O.P.W.) vyznačany na 26 h m. u Vajennym Sudzie ŭ Koŭnie.

Začyniena 70 jatkaŭ — miasnych kramaŭ — u Vilni, z pryčyny ścvierdžanych u ich brudaŭ. Niekatoryja jatki paśla remontu buduć adčynieny.

Vysielena z Litvy za nialehalny pierachod hranicy ŭ SSSR 6 asob, a ŭ Niamieččynu 1 asobu.

2-chhodniaja akušernaja škoła sioleta budzie adčyniena ŭ Vilni.

5 miljonaŭ litaŭ na budovu 65 školnych budynkaŭ u Lićvie asyhnavaŭ urad. Častka henych budynkaŭ budzie pabudavana ŭ Vilenščynie.

Litaraturnyja naharody za svaju tvorčaść atrymali 2 h. m. vilenskija litoŭskija piśmieńniki R. Mackonis, Žukaŭskas i Kanopka.

Sajuz lokataraŭ i sublokataraŭ pačaŭ užo svaju dziejnaść. Mieścicca jon na Zamkovaj vul. 18 i pryjmaje zapisy siabroŭ ad 17 da 20 hadziny.

Rabić štučnuju vatu, z dastavaj jakoj z zahranicy z pryčyny vajny paŭstali vialikija niavyhady, maje namier supałka „Pienocentras". Fabryka vaty maje paŭstać u Šaŭlach, dzie užo robiacca adpaviednyja pryhataŭleńni.

Spalilisia, 2 h. m., vialikija składy, zapas jačmieniu i sušarnia brovaru „Šopen" u Vilni. Straty abličajuć na 260,000 litaŭ.

Prychodaŭ litoŭski skarb mieŭ u I kvartale sioleta 97,7 mil. litaŭ, a raschodaŭ 82,9 mil. l. U minułym hodzie ŭ hetym samym časie prychodaŭ było 74,7 mil., a raschodaŭ 88,4 mil. l. Z hetaha vidać, što sioleta raschody źmienšylisia na 5,5 mil. l, a prychody pavialičylisia na 23 mil. l., dachod-ža (nadvyžka) sioleta siahaje 14,8 mil. l

Čačviorty transpart rabotnikaŭ. u Estoniju z Vilni vyjedzie ŭ niadzielu 9 h. m.

Motaryzacyja ŭ Lićvie ŭ paraŭnańni z Zł. Štatami Pnč. Ameryki pradstaŭlajecca nizka, bo ŭ Lićvie jošć 1 samachod na 1000 asob, a ŭ Amerycy 1 samachod na 5 asob, ale ŭ raźvićci hetaj motaryzacyi jošć postup. Tak napr. u 1925 h. u Lićvie było 424 samachody, 144 aŭtabusy, 61 tavarnych samachodaŭ i 201 matacykletaŭ, a ŭ 1939 h. było ŭžo 2,026 samachodaŭ, 305 aŭtabusaŭ, 730 tav. samachodaŭ i 1,733 matacykletaŭ. Dalejšaje raźvićcio motaryzacyi mocna strymlivaje sučasnaja vajna, užo navat u 1939 hodzie lik samachodaŭ ŭ paraŭnańni z 1938 h. u Lićvie źmienšyŭsia na kolki dziesiatkaŭ.

Dr. med. B. TOŁČYNSKI
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby vušej, nasa i horła.
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8-–10 i 16—19 hadz.

U Vilenskuju

Biełaruskuju Dziaržaŭnuju Prohimnaziju

ŭ I, II (roŭnalehłuju) i III kl. ŭžo možna zapisvać kandydataŭ.

U I kl. pryjmajucca kandydaty, skončyŭšyja 6 addziełaŭ pačatkavaj škoły, abo zdaŭšyja z kursu pačatkavaj škoły ekzaminy.

Kandydaty pavinny pradstavić:

1. školnaje paśviedčańnie,
2. metryku naradžeńnia,
3. fotohrafiju (raźmier, jak dla pašpartaŭ).

Aficyjalnaje pryjmo, ustupnyja ekzaminy i zaličeńnie ŭ lik vučniaŭ adbuducca ad 16 da 22.VI sioleta.

Zapisvajciesia zahadzia, karystajcie z nahody!

Kandydaty słabyja z biełaruskaha jazyka, z hetaha pradmietu musiać padhatavacca letam.

Biełaruskaja Prohimnazija — škoła dziaržaŭnaja, daje poŭnyja pravy i stupianiova budzie pieratvaracca ŭ poŭnuju himnaziju.

Dla vučniaŭ zdolnych, starannych i niezamožnych robiacca roznyja palohki mataryjalnyja.

Dyrekcyja

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1